

Nr 119.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående årliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler; given Stockholms slott den 21 februari 1919.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyler må, ankorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderströms änka Klara Söderström, född Larsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklunds änka Albertina Josefina Eklund, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, med 300 kronor och makarnas minderåriga son med 60 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjukskötaren vid samma anstalt Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, med 300 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 60 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Frits Valdemar Lindells änka Johanna Sofia Lindell, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

---

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21
februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anförde:

I särskilda skrivelser, dagtecknade den 16 november 1918, den 23 november 1918, den 7 december 1918, den 18 december 1918 och den 22 januari 1919 har medicinalstyrelsen, med överlämnande av vederbörandes därom gjorda ansökningar, gjort framställning angående pension åt änkor och barn efter följande befattningshavare vid statens hospital och asyler, nämligen skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderström, hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklund, förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandstén, sjukskötarne vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlsson och Samuel Martin Samuelsson samt biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Frits Valdemar Lindell.

Av handlingarna i dessa ärenden, vilka jag anhåller att få på en gång till behandling företaga, inhämtas huvudsakligen följande:

Söderström, som var född 1872, avled den 6 oktober 1918 och efterlämnade såsom stärbhusdelägare dels änkan Klara Söderström, född Larsson, dels och fyra barn nämligen Karl Rudolf, född år 1898, Sten, född år 1901, Märta Vanda Helena, född år 1906, och Gunnar Fritiof, född år 1912. Söderström anställdes såsom skrädderiföreståndare vid Kristinehamns hospital år 1897 och har i denna tjänst, som han innehade till sin död, enligt hospitalsdirektionens uttalande nedlagt ett nitiskt och redligt arbete. Änkan är enligt intyg av vederbörande pastors- ämbete medellös.

Eklund, som, född år 1882, varit anställd såsom hantverksföreståndare vid Östersunds hospital från och med den 1 december 1914 till sin den 1 september 1918 timade död, efterlämnade förutom änka, Albertina Josefine Eklund, född Olsson, fem minderåriga barn, födda åren 1908, 1910, 1911, 1915 och 1918. Den efter honom förrättade bouppteckningen utvisar, att barnen och änkan befinna sig i knappa omständigheter.

Sandstén, om vars tjänstetid vid Härnösands hospital upplysning saknas, var född 1877 och avled den 11 november 1918. Hans efterlämnade familj, som enligt intyg av hospitalsdirektionen befinner sig i synnerligen knappa omständigheter, utgöres av änkan Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, samt två barn, födda åren 1905 och 1908. Sandstén har enligt direktionens utsago städse skött sin tjänst till dess stora belåtenhet.

Av sjukskötarne *Carlsson* och *Samuelsson* har den förre, som var född 1870 och avled den 14 september 1918, varit anställd som sjukskötare vid Uppsala hospital och asyl sedan den 1 februari 1901. Den senare, som var född 1887 och avled den 5 oktober 1918, har tjänstgjort vid anstalten först såsom sjukvårdselev från och med den 15 maj till och med den 30 november 1908 och därefter såsom elev och sjukskötare sedan den 17 maj 1910. Efterlevande äro efter Carlsson änkan Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, och en son, född år 1906, samt efter Samuelsson änkan Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, och två söner, födda åren 1913 och 1915. Carlsson och Samuelsson hava båda, enligt vad anstaltens överläkare upplyst, med nit och duglighet verkat i statens tjänst.

Lindell, som avled den 24 september 1918, efterlämnande änkan Johanna Sofia Lindell, född Olsson, och två barn, födda åren 1906 och 1912, har varit anställd som sjukskötare vid Nyköpings hospital från och med den 12 maj 1902 till och med den 15 maj 1904 samt i samma befattning vid Sätters hospital från och med den 21 augusti 1912 till och med den 31 maj 1915 samt såsom biträdande uppsyningsman vid Sätters hospital från och med den 1 juni 1915 till sin död. Enligt vad upplyst blivit, har han med nit och redlighet verkat i statens tjänst.

Medicinal-
styrelsen.

I medicinalstyrelsens framställningar framhålles, att samtliga nu omförmälda befattningshavare skulle, därest de levat över den 1 januari 1919, hava övergått till motsvarande befattning å den enligt kungörelsen den 28 juni 1918 fastställda nya avlöningsstaten för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka. Därmed skulle också hava följt skyldighet att ingå såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Deras familjer skulle till följd härav hava erhållit pensioner, uppgående till följande av medicinalstyrelsen beräknade belopp, nämligen efterlevande efter Söderström 765 kronor, efter Eklund 810 kronor, efter Sandstén 750

kronor, efter Carlsson 462 kronor, efter Samuelsson 495 kronor och efter Lindell 675 kronor, allt för år räknat. Medicinalstyrelsen har i sina berörda skrivelser vidare framhållit, att det synes hårt, att på grund av tiden för vederbörandes död deras änkor och barn skola betagas de förmåner, vartill de varit berättigade, om mannen levat endast några få månader längre. Styrelsen har därför ansett det synnerligen behjärtansvärt, att ovanbemälda änkor och barn måtte få komma i åtnjutande av den pension, som skolat tillkomma dem, i händelse mannen hunnit övergå på den nya lönestaten, därvid emellertid pensionen, med hänsyn till att vederbörande icke inbetalt några avgifter till änke- och pupillkassan, dock torde böra något reduceras, förslagsvis med fem procent.

På grund härav har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att årlig pension till änkor och barn efter ovan omförmälda befattningshavare måtte beviljas att utgå enligt de grunder, som stadgas i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 15 december 1916, med nedan angivna årliga belopp, nämligen till änka och barn efter Söderström med 726 kronor 25 öre, efter Eklund med 769 kronor 50 öre, efter Sandstén med 712 kronor 50 öre, efter Carlsson med 438 kronor 90 öre, efter Samuelsson med 470 kronor 25 öre och efter Lindell med 641 kronor 25 öre.

Till följd av särskilda remisser har statskontoret avgivit utlåtanden Statskontoret. ifråga om pension till stärbhusdelägare efter Söderström, Eklund, Sandstén, Carlsson och Samuelsson den 22 januari 1919 samt ifråga om pension till Lindells efterlämnade familj den 4 februari 1919.

Statskontoret anför i förstnämnda ärende följande:

»På grund av vad handlingarna innehålla synas goda skäl föreligga för utverkande av något årligt understöd åt änkan Söderström och hennes minderåriga barn. Då de avlöningsbelopp, som av medicinalstyrelsen lagts till grund för dess förslag i förevarande pensionsfråga, trätt i kraft först med ingången av år 1919 och alltså först efter skrädderiföreståndaren Söderströms död, synes det statskontoret, som om vid pensionsbeloppens avpassande i detta fall icke kan tagas hänsyn till andra avlöningsförmåner än dem, Söderström åtnjutit. Enligt bilaga 1 vid löneregleringskommitténs betänkande (LVII) om reglering av avlöningsförhållanden m. m. för personal vid statens hospital och asylor hava kontanta avlöningsförmåner enligt 1918 års utgiftsstat utgjort för den vid Kristinehamns hospital anställde skräddaren 870 kronor, vartill torde komma, utom dyrtidsbidrag, ålderstillägg å inemot 300 kronor jämte kostersättning ävensom naturaförmåner av bostad med bränsle och lyse. Med beräkning av sistnämnda förmåners värde till omkring 300 kronor, synes det belopp, vartill hänsyn bör tagas vid avpassande av pensionerna i detta fall, kunna uppskattas till omkring 1,500 kronor.»

På grund härav och då riksdagen beviljat pension å 365 kronor åt änkor efter hospitalsuppsyningsman, å 350 kronor åt änkan efter en andre maskinist vid Östersunds hospital och å 300 kronor åt änkan efter en portvakt vid Uppsala hospital, har statskontoret, med erinran tillika, att understöd åt avliden befattningshavares barn plägar av riksdagen beviljas i regel endast för tiden intill uppnådd ålder av 18 år, funnit sig böra på det sätt tillstyrka bifall till förevarande framställning, att statskontoret hemställt, det tacktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att Söderströms änka och makarnas minderåriga barn må från och med den 1 november 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan Söderström med 350 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av barnen med 75 kronor intill uppnådd ålder av 18 år.

Jämväl i övriga ovan omförmälda fall har statskontoret funnit giltiga skäl föreligga för utverkande av understöd åt vederbörandes änka och barn. Under återopande i övrigt av vad statskontoret i ovan intagna utlåtande anført har statskontoret på det sätt tillstyrkt bifall till medicinalstyrelsens framställningar, att statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att understöd må å allmänna indragningsstaten beviljas till en var av ankorna Eklund, Sandstén och Lindell med 350 kronor samt till en var av ankorna Carlsson och Samuelsson med 300 kronor ävensom till vart och ett av makarna Eklunds, Sandsténs och Lindells barn med 75 kronor samt till vart och ett av makarna Carlssons och Samuelssons barn med 60 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare avlidit, till ankorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd, samt till barnen intill uppnådd ålder av 18 år.

Departements-
chefen.

Därest ifrågavarande befattningshavare levat och innehaft sina anställningar vid hospitalen vid ingången av år 1919, från vilken tidpunkt det av 1918 års lagtima riksdag godkända, av Kungl. Maj:t den 28 juni 1918 utfärdade avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka trätt i kraft, torde de, såsom medicinalstyrelsen framhåller, utan ansökning hava förflyttats till motsvarande befattning på ordinarie stat och därmed blivit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, vadan sålunda deras efterlevande skulle vid deras frånfälle hava erhållit pension. Vid sådant förhållande synes det med billighet överensstämmande, att något understöd beredes dem. Såsom framgår av utredningen uti ett i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln framlagt förslag om understöd åt skomakeribiträdet vid Kris-

tinehamns hospital V. Olofssons änka och minderåriga barn, hava också i liknande fall understöd tidigare beviljats av riksdagen.

Vid beräkning av de ifrågasatta understödens storlek anser jag i likhet med statskontoret de avlöningsbelopp, som utgå enligt den lönestat, vilken trätt i kraft först med ingången av innevarande år och sålunda efter vederbörandes död, icke kunna läggas till grund. För bemälda Olofssons änka och barn har hemställts om understöd med 200 kronor till änkan samt 100 kronor till varje barn, vilken beräkningsgrund står i överensstämmelse med vissa av 1918 års lagtima riksdag meddelade beslut, för vilka redogjorts i det vid förenämnda proposition fogade protokollet över civilärenden. Såsom därav framgår och av statskontoret jämväl påpekats, hava pensionerna för änkor efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler vid andra tillfällen bestämts till något högre belopp än det sålunda för änkan Olofsson föreslagna, varvid emellertid å andra sidan särskilda understöd till minderåriga barn efter dessa befattningshavare ej utgått. Enligt det av statskontoret beträffande förevarande ansökningar föreslagna beräkningssättet skulle understöden i allmänhet utgå med 350 kronor till ankorna och 75 kronor för varje barn, dock att i två fall, där vederbörandes avlöningsförmåner varit avsevärt lägre än i de övriga, beloppen skulle utgöra 300 respektive 60 kronor. Det sålunda föreslagna beräkningssättet, vilket i förevarande fall leder till i det närmaste samma resultat som det i statsverkspropositionen använda, synes kunna godtagas. Understöden torde böra utgå från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare avlidit, till ankorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd, samt till barnen intill uppnådd ålder av 18 år.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyler må, ankorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderströms änka Klara Söderström, född Larsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklunds änka Albertina Josefine Eklund, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, med 300 kronor och makarnas minderårige son med 60 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjukskötaren vid samma anstalt Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, med 300 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 60 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Frits Valdemar Lindells änka Johanna Sofia Lindell, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.